

SAMEN WERKEN AAN DE BESTE HAVEN. MAKE IT HAPPEN.

KWARTAALBRIEFING OVER DE LOPENDE ONTWIKKELINGEN
IN HET ROTTERDAMSE HAVEN- EN INDUSTRIECOMPLEX

mei 2018

Kwartaalbriefing 1ste kwartaal 2018

Per kwartaal brengt de Algemene Directie van het Havenbedrijf Rotterdam N.V. een briefing uit over de lopende ontwikkelingen en highlights in het Rotterdamse haven- en industriegebied.

Groei containeroverslag Rotterdam zet door in eerste kwartaal

In de Rotterdamse haven zijn in het eerste kwartaal van 2018 1,2% minder goederen overgeslagen dan in dezelfde periode vorig jaar. In totaal is 117,8 miljoen ton overgeslagen tegen 119,3 miljoen ton in dezelfde periode in 2017. De daling betrof vooral de overslag van ijzererts en schroot, kolen en ruwe olie (respectievelijk -9,3%, -19%, en -4,5%). Daarentegen heeft de groei in containeroverslag sterk doorgezet (+6,1% in TEU, +4,6% in tonnen). De overslag van minerale olieproducten nam toe, met name de afvoer (+4,8%). De overslag van biomassa en LNG steeg spectaculair. De groei van LNG betreft zowel aan- als afvoer (+210%; 0,7 miljoen ton). Dit bevestigt het belang van Rotterdam als trading hub voor LNG.

<https://www.portofrotterdam.com/nl/nieuws-en-persberichten/containeroverslag-rotterdam-neemt-88-toe-in-eerste-kwartaal>

Energietransitie

- *Energietransitie Summit 2018*: op 11 april 2018 organiseerde het Havenbedrijf Rotterdam samen met Deltalinqs het 'Energy in Transition Summit 2018' over de energietransitie van het Rotterdamse Havenindustriële complex. Vorig jaar stond de decarbonisatie van de industrie centraal. Dit jaar werd de sector transport & logistiek erbij betrokken. Aanleiding hiervoor is een studie van het Duitse Wuppertal Instituut naar de verduurzaming van transportketens die via Rotterdam lopen. Tijdens het evenement werd een terugkoppeling gegeven over de vorderingen op het gebied van energietransitie, werden nieuwe coalities gesmeed en bedrijven uit de haven uitgenodigd om zich aan te sluiten bij de energietransitie. Dit is nodig: de klimaatdoelen voor 2030 zijn haalbaar voor de regio, maar de uitdaging voor 2050 vergt een heel nieuw energiesysteem. <https://www.portofrotterdam.com/nl/de-haven/energietransitie/energietransitie-summit-2018>
- *Green Deal over warmte*: op 23 februari 2018 is de Green Deal Marktordering Warmtetransporten gesloten. Ondertekenaars zijn de ministeries van Economische Zaken & Klimaat, Binnenlandse Zaken & Koninkrijksrelaties, Infrastructuur & Waterstaat en de Warmtealliantie Zuid-Holland (Provincie Zuid-Holland, Gasunie, Havenbedrijf Rotterdam, Warmtebedrijf Rotterdam, Eneco Groep). De Green Deal bevat afspraken om kennis op te bouwen over de marktordering (welke bedrijven actief mogen zijn en onder welke voorwaarden) van grootschalige warmtetransportnetten. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van restwarmte uit de Rotterdamse haven en van Afvalverwerking Rijnmond. Het doel is om op termijn de warmte nog verder te verduurzamen door ook warmte uit geothermische bronnen aan te sluiten op het net. De Green Deal Marktordering Warmtetransporten richt zich op drie vraagstukken: mogelijke marktmodellen voor warmtetransportnetten; rollen, taken en verantwoordelijkheden van beheer, bronnen en afnemers; toetredingsregels voor bronnen en afnemers. Voor het einde van het jaar wordt voor deze vraagstukken een oplossing ontwikkeld. Om te borgen dat deze oplossing gedragen wordt in de warmteketen, komt er een klankbordgroep waarin stakeholders uit de warmtemarkt deelnemen.

- *Partners starten financiering voor Waste to Chemicals project in Rotterdam:* een consortium van bedrijven (bestaande uit Air Liquide, AkzoNobel Specialty Chemicals, Enerkem en het Havenbedrijf Rotterdam) heeft een ontwikkelingsovereenkomst gesloten op 31 december 2017 voor de eerste investeringen in een geavanceerde Waste to Chemicals installatie in Rotterdam. Dit moet de eerste installatie van dit type in Europa worden die een duurzaam alternatief biedt voor afvalverbranding, door plastic en gemengd afval om te vormen tot nieuwe grondstoffen voor de industrie. Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat ondersteunt dit project en werkt aan mechanismen om opschaling van de nieuwe technologie te bevorderen en daarmee de transitie naar een koolstofarme economie te stimuleren. Ook is er ondersteuning vanuit de gemeente Rotterdam, de provincie Zuid-Holland en InnovationQuarter. De installatie kan 360.000 ton afval verwerken tot 220.000 ton of 270 miljoen liter 'groene' methanol. Dit is meer dan de totale jaarlijkse hoeveelheid afval van 700.000 huishoudens en vermindert de CO₂-uitstoot met ongeveer 300.000 ton.
- *Windpark Landtong Rozenburg:* de windturbines op de landtong Rozenburg worden de komende jaren vernieuwd en mogelijk uitgebreid. Op het smalle deel van de landtong zijn in 2007 tien turbines in gebruik genomen. In 2015 is dit windpark uitgebreid met twee nieuwe turbines. Een deel van het project windpark landtong Rozenburg houdt in dat het bestaande windpark op de landtong Rozenburg wordt vernieuwd. De tien bestaande windturbines op het westelijk deel van de landtong worden vervangen door modernere, efficiëntere exemplaren. Deze turbines wekken meer energie op en hebben dus meer rendement; het vermogen groeit van 15 naar minimaal 27 megawatt (MW). Dit is voldoende groene energie voor ongeveer 37.000 huishoudens. Daarnaast wordt onderzocht of - conform de opgave van de Provincie Zuid-Holland - het windpark in oostelijke richting uitgebreid kan worden met een aantal nieuwe windmolens met een vermogen van minimaal 9 MW. Gezien de vele onderzoeken en het verkrijgen van diverse vergunningen worden deze windturbines naar verwachting in 2020-2021 gebouwd. In het project windpark landtong Rozenburg werken, met behoud van de eigen verantwoordelijkheid, de gemeente Rotterdam, Havenbedrijf Rotterdam en De Wolff Nederland Windenergie samen.

Duurzaamheid en Leefomgeving

- *Zoetwaterleverantie Brielse Meer/Bernisse:* op 20 februari 2018 sloten het Waterschap Hollandse Delta, het Hoogheemraadschap van Delfland en het Havenbedrijf Rotterdam een nieuwe 'Overeenkomst Zoetwaterleverantie Brielse Meer/Bernisse'. Deze overeenkomst regelt de onttrekking van het zoet water uit het Brielse Meer voor het haven- en industriegebied en beide waterschappen. Het Brielse Meer krijgt zijn zoet water via het inlaatpunt Bernisse. Dit inlaatpunt is kwetsbaar voor zoutindringing en deze kwetsbaarheid zal door de klimaatverandering toenemen. Het Havenbedrijf Rotterdam en de waterschappen willen daarom een tweede zoetwaterinlaatpunt - de zogenoemde Inlaatsluis Spijkenisse - ontwikkelen om de leveringszekerheid van zoet water te vergroten.
- *Duurzame en op de toekomst toegeruste Schiedamse zeehaven:* op 19 februari 2018 ondertekenden Nathalie Gouweleeuw (wethouder gemeente Schiedam) en Ronald Paul (COO Havenbedrijf Rotterdam) een samenwerkingsovereenkomst om enerzijds de huidige havenbedrijvigheid en de daaraan gerelateerde werkgelegenheid te versterken en anderzijds een gezonde leefomgeving te bewerkstelligen en een goede verbinding te creëren tussen haven en stad. Met deze samenwerkingsovereenkomst die tot 18 februari 2021 duurt, wordt de volgende stap gezet in de uitvoering van een integrale gebiedsontwikkeling. Doel van het Havenbedrijf Rotterdam is de versterking van de concurrentiepositie van de Rotterdamse haven als logistiek knooppunt én industriecomplex van wereldniveau.
- *Resultaten geluidmeetnet Maasvlakte van DCMR:* met een nieuwe innovatieve meettechniek (ontwikkeld door de DCMR, Universiteit Gent en TNO) zijn de geluidsbronnen in kaart gebracht in het project geluidmeetnet Maasvlakte. Naast het daadwerkelijk meten, is door bewoners uit Westvoorne meegeluisterd. Zij gaven, als lid van een bewonerspanel, aan wanneer en in welke mate geluidshinder werd ondervonden. De gegevens van het meetnet zijn gekoppeld aan deze hinderregistraties. De Europaweg, havenspoorlijn en de industrie op de Maasvlakte dragen in ongeveer gelijke mate bij aan geluidshinder in Westvoorne. De resultaten van geluidmeetnet Maasvlakte vormen een goede basis om de dialoog aan te gaan met de broneigenaren over de mogelijkheden voor geluidsreductie aan (of bij) de bron. Gemeente Westvoorne en het Havenbedrijf Rotterdam zullen hiertoe het initiatief nemen. Omdat de wegbeheerder, spoorbeheerder en industrie voldoen aan de wet kan bijvoorbeeld bij vervangingsmomenten worden gekeken welke kansen er zijn voor geluidsreductie. Het rapport is te lezen op <https://www.dcmr.nl/publicaties/resultaten-geluidmeetnet-maasvlakte.html>.

Innovatie

- *Techniek college Rotterdam nieuwste partner van RDM Rotterdam*: Hogeschool Rotterdam, Techniek College Rotterdam en het Havenbedrijf Rotterdam hebben op 29 januari 2018 een samenwerkingsovereenkomst getekend voor de verdere ontwikkeling van RDM Rotterdam. De drie partners werken op RDM Rotterdam samen aan: 1) Het aantrekken en behouden van inspirerende technologie en vernieuwende technische bedrijven. Zodoende wordt van RDM Rotterdam dé plek voor het ontwikkelen van technisch talent, productinnovatie en maakindustrie gemaakt, 2) het bieden van een inspirerende, contextrijke leeromgeving en 3) met alle op RDM gevestigde partijen een programmering opzetten die de energie van het gebied en de innovatieve kant van de haven weerspiegelt. RDM Rotterdam is dé plek voor innovatie in de haven; hier krijgt de maakindustrie van de toekomst vorm. Hier werken bedrijven, onderwijs en onderzoek samen aan innovaties die bijdragen aan een slimme haven. Een breed scala aan zakelijke en culturele evenementen vult dit aan en maakt van RDM een dynamisch gebied. RDM Rotterdam vormt samen met Merwe-Vierhavens (M4H) het Rotterdam Makers District.

Digitalisering

- *Digitale slimme 'connected' haven van de toekomst*: IBM en het Havenbedrijf Rotterdam zijn een samenwerking gestart om de haven verregaand te digitaliseren en een Internet of Things-platform te ontwikkelen. Via het cloudplatform gaat het Havenbedrijf Rotterdam de data, afkomstig van tal van sensoren, verzamelen en verwerken. Het initiatief moet het 42 kilometer grote havengebied onder meer voorbereiden op autonome scheepvaart. Een eerste stap is het ontwikkelen van een dashboard dat realtime sensordata met informatie over het water en het weer samenbrengt en verwerkt. Dit moet de wachttijden helpen verminderen en aanleg-, laad-, en vertrektijden optimaliseren zodat het transportmanagement veiliger en efficiënter wordt. Deze informatie is actueel beschikbaar via het platform zodat het Havenbedrijf Rotterdam nog beter haar kerntaak van het handhaven van een veilige en vlotte afhandeling van de scheepvaart kan uitvoeren. Ook voor het duurzaam ontwikkelen, beheren en exploiteren van de haven levert dit bijzonder belangrijke input op.

Bereikbaarheid

- *Start verdieping Nieuwe Waterweg*: op 26 maart 2018 hebben minister Cora van Nieuwenhuizen (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat) en Ronald Paul (COO Havenbedrijf Rotterdam) het officiële startsein gegeven voor de verdieping van de Nieuwe Waterweg en de Botlek. De verdieping van de Nieuwe Waterweg en de Botlek is een investering in de bereikbaarheid van de Mainport Rotterdam, waarmee de Rotterdamse haven de ruimte krijgt voor de steeds groter wordende zeeschepen. De verdieping zorgt voor een betere concurrentiepositie van bedrijven in het Botlekgebied. <https://www.portofrotterdam.com/nl/zaken-doen/vastgoed-en-kavels/distripark-maasvlakte-west>
- *Capaciteitsuitbreiding Theemswegtracé*: het Havenbedrijf Rotterdam heeft het aannemersconsortium SaVe (bestaande uit bestaat uit bouwbedrijven Besix, Mobilis, Dura Vermeer, Hollandia en Iemants) de opdracht tot het aanleggen van de onderbouw voor het Theemswegtracé gegund. De opdracht is een deelproject van de aanleg van het Theemswegtracé; zo volgt na oplevering een fase waarin de bovenbouw wordt aangelegd, bestaande uit het spoor inclusief alle daarbij behorende systemen. Naar verwachting beginnen de werkzaamheden in de loop van 2018 en zijn ze gereed in 2020. Met de aanleg van het gehele Theemswegtracé is een investeringsbedrag gemoeid van circa € 300 miljoen. De Europese Unie stelt € 62 miljoen subsidie beschikbaar. Het resterende bedrag wordt gedragen door het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en het Havenbedrijf Rotterdam.
- *Start aanleg Container Exchange Route (CER)*: het Havenbedrijf Rotterdam start met de aanleg van infrastructuur voor de CER. De CER verbindt diepzee containerterminals, empty depots, railterminals en distributiebedrijven op de Maasvlakte met elkaar. Doel van dit project is om de uitwisselkosten tussen de verschillende bedrijven te reduceren en de spoorverbindingen met het Europese achterland verder te verbeteren. Het consortium (aannemerscombinatie de Koninklijke VolkerWessels, KWS Infra BV en Van Hattum en Blankevoort BV) start in het najaar 2018 met de aanleg van de rijbaan. De planning is dat de CER eind 2020 volledig gereed en operationeel is.
- *Samenwerkingsovereenkomst 'Blauwe Golf Verbindend'*: op 1 februari 2018 ondertekenden de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, de Nationale Databank Wegverkeersgegevens, Havenbedrijf Rotterdam, Havenbedrijf Amsterdam en Rijkswaterstaat een nieuwe samenwerkingsovereenkomst 'Blauwe Golf Verbindend'. Het project beproeft nieuwe methoden van betrouwbare informatievoorziening en reisadviezen voor (vaar)weggebruikers. Dit zorgt voor verbetering van de doorvaart op corridors; tijdwinst voor de beroepsvaart en minder reistijdverlies voor

weggebruikers. 'Blauwe Golf Verbindend' startte als Beter Benutten-project in 2012 in opdracht van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Wegens bewezen resultaat is de samenwerking in 2018 voortgezet. De overeenkomst past in het streven van het Havenbedrijf om de haven bereikbaar te houden.

- *Samenwerking containerbinnenvaart op route West-Brabant-Rotterdam*: Barge Terminal Tilburg, Combined Cargo Terminals, Moerdijk Container Terminals en Danser Group slaan de handen ineen om op de route tussen Tilburg, Moerdijk en de Rotterdamse haven lading te bundelen. Hierdoor zijn er minder schepen nodig, wat filevorming bij afhandeling in de haven van Rotterdam vermindert. De samenwerking van deze marktpartijen en de deepsea terminals in de Rotterdamse haven in de 'West-Brabant Corridor' is het eerste concrete initiatief dat het Havenbedrijf Rotterdam ondersteunt vanuit de stimuleringsmaatregelen en het sectorbrede containerbinnenvaartoverleg dat 8 september 2017 startte.
- *Hybride vaartuig in de vaart*: op 18 januari 2018 nam het Havenbedrijf Rotterdam een nieuw hybride patrouillevaartuig (de RPA08) in de vaart. Dankzij de hybride voortstuwingsinstallatie kan efficiënt gepatrouilleerd worden op lage snelheden en wordt het aantal draaiuren op laag belaste dieselmotoren gereduceerd, waardoor het schip minder CO₂ uitstoot. De ingebruikname past in het beleid om duurzaam varen te stimuleren.

(Rijks)Havenmeester van Rotterdam

- **Kwartaalcijfers (Rijks)Havenmeester**
 - Zeeschepen: in het eerste kwartaal deden 7.267 zeeschepen de haven aan. Het aantal blijft hiermee op een vrijwel gelijk niveau als 2017.
 - NSI (Nautische Safety Index): de NSI ontwikkelt zich nog steeds in positieve zin. In het eerste kwartaal vonden er geen (zeer) ernstige scheepsongevallen plaats. De NSI kwam boven de norm van 7,0 uit op een 8,03. Vrijwel alle minder ernstige scheepsongevallen betrof schades door aanvaringen met kades of andere infrastructurele objecten.
 - SEI (Safety&Environmental Index): de SEI scoort boven de norm van 7,50 en kwam uit op 7,93. Er is echter een licht dalende tendens waarneembaar. De dalende SEI wordt veroorzaakt doordat gerichter wordt geïnspecteerd op die schepen waarbij het sterke vermoeden bestaat dat bepaalde zaken niet op orde zijn. Dit uit zich in meer inspecties op bijvoorbeeld het onderwerp 'Veiligheid Inspectie Chemicaliën'. Daarnaast wordt meer thematisch gecontroleerd en door middel van steekproeven. Dit levert meer bevindingen op en hierdoor een dalende SEI score.
 - Waterverontreinigingen: in het eerste kwartaal zijn er 44 waterverontreinigingen geconstateerd. Dat aantal ligt iets hoger dan dezelfde periode in 2017. Er is echter geen aanwijsbare oorzaak voor deze lichte toename. Vrijwel alle geconstateerde waterverontreinigingen zijn minimaal qua omvang (slechts enkele liters geschat). De minimale omvang is ook de reden dat het merendeel niet geruimd kon worden.
 - Havenbeveiliging: de score van een 6,8 ligt onder de gestelde norm van 7,1. Bij inspecties bij bedrijven zijn iets meer gebreken in de beveiliging geconstateerd. Dit jaar iets meer dan in voorgaande jaren. Eén van de redenen is de beschadigde hekwerken en hekwerken die bij laag water te passeren zijn. Deze bedrijven worden hierop aangesproken en zullen binnen drie maanden opnieuw worden geïnspecteerd.

Veiligheid en Cyberresilience

- *Port Cyber Café*: Op 18 januari 2018 heeft het 4e Port Cyber Café plaatsgevonden op het Educatief Informatiecentrum, met als onderwerp Hacking New Year! Het nieuwe jaar werd ingeluid met de goede voornemens van bedrijven op het gebied van digitale veiligheid. Wederom gingen bedrijven met concrete tips en trucs naar huis. Ook de gastspreker van de avond, de CISO van Greenpeace wist de aanwezigen ervan te overtuigen dat beveiligingsmaatregelen alleen werken als deze ook daadwerkelijk zijn afgestemd op de cultuur en de werkwijze van een bedrijf. Zo bestaat er dus geen 'one size fits all approach' voor een beveiligingsbeleid.

Verdere ontwikkelingen

- *Samenwerking Noordrijn-Westfalen*: Noordrijn-Westfalen (NRW) en het Havenbedrijf Rotterdam gaan samenwerken om de logistieke verbindingen tussen de haven van Rotterdam en het Duitse achterland verder te optimaliseren. Tijdens zijn werkbezoek aan Rotterdam op 7 maart 2018 gaf Hendrik Wüst, verkeersminister van de Duitse deelstaat,

het startschot voor gesprekken over een havenovereenkomst die vooral moet gaan zorgen voor de optimalisatie van de achterlandverbindingen en de logistieke keten. Een havenovereenkomst werd in het regeerakkoord van Noordrijn-Westfalen aangekondigd. De verwachting is dat de overeenkomst na de zomer van 2018 wordt ondertekend.

- *100 hectare extra beschikbaar voor distributiebedrijven op Maasvlakte 2:* door de toenemende vraag naar havengebonden logistiek vastgoed, bestempelde het Havenbedrijf Rotterdam nog eens 100 hectare land op de Maasvlakte 2 als distributiepark. Dit 'Distripark Maasvlakte West' is de enig beschikbare 'greenfield' locatie voor warehousing in de Rotterdamse haven. Het terrein is multimodaal ontsloten en bevindt zich op steenworpafstand van hoogfrequente deepsea- en shortseaverbindingen. Het nieuwe distripark ligt heel gunstig t.o.v. de A15, de truckparking Maasvlakte Plaza, het bestaande distripark Maasvlakte en de goederenspoorlijn tussen de Maasvlakte en het Europese achterland.

Mocht u vragen hebben naar aanleiding van de onderwerpen in deze briefing dan kunt u contact opnemen met het Marlies Langbroek (+31 6 1175 2643 | M.Langbroek@portofrotterdam.com) of Mathijs Verhagen (+31 6 2338 3707 | MP.Verhagen@portofrotterdam.com).

Colofon

Kwartaalbriefing van het Havenbedrijf Rotterdam N.V., Uitgave 1-2018, 8e jaar, april 2018

Havenbedrijf Rotterdam, External Affairs, 010 – 252 19 85 | Secretariaat_External_Affairs@portofrotterdam.com

HAVENBEDRIJF ROTTERDAM N.V.

Doel van het Havenbedrijf Rotterdam is de versterking van de concurrentiepositie van de Rotterdamse haven als logistiek knooppunt én industriecomplex van wereldniveau. Niet alleen in omvang, maar ook in kwaliteit. Het Havenbedrijf is dan ook voortrekker in de transitie naar duurzame energie en zet in op digitalisering om de haven en handelsstromen nog efficiënter te maken. De twee kerntaken van het Havenbedrijf zijn de duurzame ontwikkeling, beheer en exploitatie van de haven en het handhaven van de vlotte en veilige afhandeling van de scheepvaart.

Feiten en cijfers van het Havenbedrijf Rotterdam en de Rotterdamse haven:

Havenbedrijf Rotterdam: 1.150 werknemers, omzet ca. € 710 miljoen. www.portofrotterdam.com

Havengebied: 12.600 ha havengebied (land & water, waarvan ca. 6.000 ha bedrijfsterreinen). Lengte havengebied is ruim 40 km.

Werkgelegenheid: 180.000 arbeidsplaatsen. **Goederenoverslag:** ca. 470 miljoen ton goederen per jaar.

Scheepvaart: ca. 30.000 zeeschepen en 105.000 binnenvaartschepen per jaar.

Toegevoegde waarde: (direct en indirect) ruim € 21 miljard, ruim 3% van het BBP.